

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت
دولت جمهوری اسلامی افغانستان
Islamic Republic of Afghanistan State
د اساسی قانون پر تطبیق د څارنی خپلواک کمیسیون
کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی
Independent Commission for Overseeing the Implementation of the Constitution
د پیاوړتیا اړتیاو او آگاهی از قانون اساسی

موضوع:

گزارش سمینار "حمایت از حقوق اساسی اتباع در قانون اساسی"

محل برگزاری:

تالار قصر ستاره شهر فیض آباد

زمان:

۲۸ و ۲۹ ماه سنبله ۱۳۹۶

سمینار ولایت بدخشان طبق پلان تفصیلی سالانه این دپارتمنت و طرز العمل تدویر برنامه های آگاهی دهی از قانون اساسی و منظوری سفر هیئت برگزار کننده طی دو روز در ولایت بدخشان گشایش یافت که گزارش از نحوه تدویر آن ذیلاً در سه بخش مقدمه، نحوه تدویر و پیشنهادات ارائه می گردد:

مقدمه

هیئت برگزار کننده سمینار بروز یک شنبه مورخ ۱۳۹۶/۶/۲۶ از طریق هوا عازم ولایت بدخشان گردیده و بعد از نشست در میدان هوایی مورد رؤسا و کارمندان ولایت بدخشان که در میدان هوایی حضور داشتند قرار گرفته و توسط سه عراده موتر به دفتر معاون والی بدخشان که در غیاب والی سرپرست ولایت نیز بود، انتقال و نان چاشت را یکجا صرف نمودند.

در ابتدا محترم پوهنمل لطف الرحمن سعید معاون و عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی در مورد اهداف سفر هیئت کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی به ولایت بدخشان و پیشنهادات را در زمینه تدویر هرچه بهتر برنامه ای آگاهی دهی، به حاضرین مجلس معلومات ارائه نمودند که مورد استقبال گرم قرار گرفته و ضمن ملاقات و تعارفات معاون ولایت از برگزاری سمینار قانون اساسی در ولایت بدخشان ابراز خرسندی نموده و از کمیسیون تشکر و قدردانی نمودند، هیئت

برگزار کننده بعد از ان به کلوپ پامیر که برای بود وباش مهمانان ولایت در نظر گرفته شده بود انتقال نمودند. هیئت موظف بعد از جابجایی و رفع خستگی، به نهایی سازی آجندا و تهیه لیست برای دعوت مهمانان پرداخته و با تیم کاری ولایت در قسمت تهیه محل تدویر سمینار و تدارکات مواد مورد ضرورت پرداختند تا برنامه آگاهی دهی از قانون اساسی بروز سه شنبه ۲۸ سنبله تدویر یابد.

نحوه تدویر سمینار:

سمینار آگاهی دهی از قانون اساسی تحت عنوان "حمایت از حقوق اساسی اتباع در قانون اساسی" بروز سه شنبه مورخ ۲۸ سنبله سال روان بعد از آمادگی های کامل طبق آجندای مرتبه تدویر یافت، محفل با تلاوت آیاتی از کلام الله مجید توسط محترم قاری حبیب الرحمن سلطانی سکرتر معاون ولایت بدخشان آغاز و توسط محترم دوکتور گل محمد بیدار معاون ولایت بدخشان گشایش یافت، موصوف ضمن خوش آمدید و ابراز خرسندی از تدویر برنامه ای آگاهی دهی از قانون اساسی در ولایت مذکور یادآوری نمودند که هرکس در

هر کجایی که زندگی می کند از حقوق اساسی برخوردار است و در مورد نیاز به قانون یاد آوری نمودند که قانون به خاطر حفظ نظم عامه و تأمین عدالت وضع می شود هر کس مطابق به قوانین رفتار نکند طبق قوانین مجازات می گردد، قانون اساسی در راس همه قوانین قرار دارد و به مثابه مادر قوانین یا به مثابه میثاق ملی است که یک دولت به او ضرورت دارد این قانون از آنجایی که ساخته ای دست بشر است نیاز به تغییر و تعدیل دارد مثلاً قانون آمریکا ۲۵ بار تاکنون تعدیل شده است.

ایشان یاد آوری نمودند که اولین قانون اساسی ما در ۱۳۰۳ در دوران امان الله خان تصویب شد و قانون اساسی یک قانون شرعی هم است چون محتوای آن از ارشادات دین مقدس اسلام گرفته شده است و در ضمن ماده دوم قانون اساسی تأکید نموده است که دین دولت جمهوری اسلامی افغانستان دین مقدس اسلام است و در ماده سوم تأکید نموده است که در افغانستان هیچ قانونی نمی تواند مغایر احکام و ارزش های دین مقدس اسلام باشد.

هم چنان موصوف پیشرفت های ۱۴ سال گذشته را ناشی از

حاکمیت قانون اساسی در کشور دانسته و یاد آوری نمودند که امروز در پوهنتون های کشور موجودیت داکتر و ماستر در رشته های مختلف علمی و اکادمیک یکی از پیشرفت های خوبی است که طی سالهای گذشته بدست آمده است و در اخیر پیشنهاد نمودند که این برنامه ها در سطح ولایات باقی نماند و امید وارهستیم که در آینده ای نزدیک ما شاهد برگزاری همچو برنامه های مهم در سطح ولسوالی های بدخشان و دیگر ولایات نیز باشیم.

بعدا محترم پوهنمل لطف الرحمن سعید معاون و عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی صحبت نموده و ضمن قدردانی از استقبال گرم مردم و حکومت محلی بدخشان یاد آوری نمودند، خوشحال هستیم که در سرزمین قرار داریم که گلبوته ها و هرلاله کوه ها

و دمن هایش با خون شهدا آبیاری شده است، سرزمین شاعران و حکیمان نامدار کشور چون بیدل و حکیم ناصر خسرو بلخی، در ولایتی قرار داریم که تنها ولایتی است که با چهار کشور مرز مشترک دارد، شخصیت های بسیار مهم از این سرزمین ظهور کرده است و دروازی شخصیت مهمی است که در مشروطه خواهی دوران امان الله نقش بارزی را داشته است و هم چنان بزرگانی دیگر چون نعمت الله شهرانی که رئیس کمیسیون قانون اساسی از مرحله ای تسوید تا توشیح بوده است و استاد برهان الدین ربانی که نظریات عمیق و برجسته ای در شکل گیری قانون اساسی افغانستان داشته

است.

موصوف در بخش دیگر از صحبت هایش روی مزایا و اهمیت قانون اساسی از دیدگاه اسلام روشنی انداخته یاد آوری نمودند که: یک سوال که همیشه مطرح می شود اینست که ما چه ضرورت داریم به قانون اساسی و بالاخص وقتی قران را داریم نیاز به قانون اساسی

چیست؟

ایشان در زمینه یاد آوری نمودند که گرچند قدیمی ترین متن قانون اساسی را امروز اکثر دانشمندان قانون اساسی آمریکا می دانند که دارای سوابق زیادی است و این قانون اساسی تاکنون دو هزار و چهار صد و سی پنج بار در خواست تعدیل شده است اما بیست و چند بار این در خواست پذیرفته شده و ما یقین داریم که قانون اساسی مکتوب افتخارش به اسلام می رسد، درست زمانی که حضرت محمد(ص) به مدینه که در آن زمان یثرب نامیده می شد هجرت می نماید، در سرزمین یثرب مردمان یهود، نصارا، ستاره پرستان و بت پرستان به

شمول مسلمانان که تعدادی اندکی را تشکیل میدادند حضور داشتند ، حضرت محمد (ص) در این زمان پیمانی بین ساکنان یثرب که دارای عقاید و ادیان مختلف بودند به امضا می رساند و بنام پیمان یثرب که ۴۸ یا ۵۱ ماده دارد مسمی می گردد، اگر به متن این پیمان توجه شود، حقوق اساسی اتباع یثرب بصورت خوب در آن درج شده است، موضوع جنگ و صلح ، بودجه و در آن پیش بین شده که از بحث های اساسی قانون اساسی میباشد و این درست زمانی انعقاد یافته که برحضرت محمد

(ص) وحی نازل می شد اما بازهم پیامبر لازم دید چنین سندی داشته باشد و در آن زمان کدام تضاد و مخالفت با دین نداشته است.

به همین ترتیب وقتی حضرت محمد (ص) به مدینه منوره هجرت کردند بعد از آشنایی با مردم مدینه، دیدند که مردم درختان خرما را گرد افشانی می کند پیامبر گفت که این کار را نکنید، دهقانان و باغداران مدینه این کار را ترک کردند اما در وقت جمع آوری محصول دیدند که حاصلات خرما کم شده و دانه نگرفته بود، حضرت ایشان به مردم فرمود که قبلا چه تجربه ای داشته اید؟ گفتند هر سال که ما

گرد افشانی می کردیم حاصلات ما خوب بود ، پیامبر(ص) فرمود: این از جمله امور دنیایی تان بود مطابق تجربه دنیایی تان باید عمل می کردید، از این جهت توصیه می کند که مسایل دنیوی مبتنی بر موضوع دنیوی است، اگر ما در نظام سیاسی و تنظیم امور دنیوی که هیچگونه تضاد با موضوعات اسلامی نداشته باشد از تجربه دیگران استفاده کردن مشکل ندارد، قران عظیم الشان بیش از هفتاد بار موضوع تعقل و تدبر را مطرح کرده است.

هم چنان استاد سعید در بخش دیگر از سخنان خویش در مورد شالوده حقوق اساسی و حقوق بشری در اعتقادات اسلامی گفتار یکی از اساس گزاران اعلامیه جهانی حقوق بشر را مطرح نمودند که:

یکی از دانشمندان فرانسوی بنام ژاک مارتین از جمله نویسندگان اعلامیه جهانی حقوق بشر است و او می گوید که یک سوال اساسی که همه دانشمندان و موسسین اعلامیه جهانی حقوق بشر به آن مواجه بودند و پاسخ برای آن وجود نداشت این بود که چرا باید انسان دارای حقوق اساسی باشد و سایر حیوانات این حق را نداشته باشند و چرا انسان کرامت داشته باشد؟ بعد ها متوجه شدیم که در قران پاسخ این سوال بوده است و این است که انسان خلیفه خداوند در زمین است و انسان امانتی را پذیرفت که کوه ها تحمل حمل آنرا نداشتند.

موصوف اضافه نمودند که در قانون اساسی فعلی سه موضوع عمده مطرح شده است:

۱- ارزش های دینی؛

۲- بحث تفکیک قوا؛

۳- مردم سالاری و حقوق بشر.

که بحث تفکیک قوا در قرآن نیز مطرح شده است از جمله در سوره نساء آمده است که: (ما پیامبران خویش را فرستادیم با دلایل روشن و کتاب تا در بین مردم قسط و عدالت قوام یابد، و آهن را فرستادیم که در آن مشقت و دشواری است)

در این آیه کتاب همان سمبول قانون و عدالت و قسط سمبول برای قضا و آهن برای اجرای قانون که همان قوه مجریه است ، نازل شده است، آیات قرآن چند پهلو و چند جانبه است و در کتاب حقوق اساسی افغانستان از قانونپوه سروردانش برای اولین بار مطرح شده و در کتاب های چاپ ایران و جاهای دیگر چنین بحثی وجود ندارد، به همین ترتیب استاد پوهنمل لطف الرحمن سعید معاون کمیسیون بر موضوع اتحاد و اتفاق ملت افغانستان تمرکز نموده یاد آور شدند که تنوع و رنگارنگی مردم افغانستان زیبایی افغانستان است همانطوریکه تنوع اقوام در بدخشان زیبایی بدخشان دانسته می شود و چنانچه حضرت موسی (ع) وقتی به کوه طور رفت و در بازگشت مردم را گوساله پرست یافت و از روی غضب بر هارون برادرش که جانشینش بود بر آشفست و از موهای سر هارون گرفت و فریاد زد ای هارون تو قوم را گمراه کردی چی چیزی ترا واداشت که از امر من مطابعت نکردی؟ هارون گفت من ترسیدم که تو بیایی و بگویی که تو تفرقه

افگندی بین بنی اسرائیل، یگانه دلیل هارون در مقابل برادرش ترس تفرقه افگنی بود و مسلماً هر ملتی که متفرق شد نابود می شود، بر همین مبنا اولین ماده قانون اساسی کشور افغانستان را واحد دانسته است ، به همین ترتیب ایشان در مورد ضمانت های قانون اساسی از حقوق اساسی اتباع و تعدیلات قانون اساسی و منع تعدیل اشارات داشتند که مورد توجه عمیق اشتراک کنندگان قرار گرفت.

بعداً طبق آجندا محترم داکتر عبدالرؤوف هروی عضو کمیسیون

مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی در مورد شیوه های صیانت از قانون اساسی صحبت خویش را آغاز نموده و در مقدمه یاد آوری نمودند که:

جاه دارد از زحمات و همکاری های مردم بدخشان سرزمین شعر و ادب و پرچمداران قانون اساسی کشور، تشکر و قدردانی به عمل آوریم و تشکر از هردو معاون صاحب (معاون کمیسیون و معاون ولایت بدخشان) که صحبت های گهربار در مورد قانون اساسی و ارزش های دینی قانون اساسی ، ارائه نمودند و جا دارد از بزرگانی یاد کنیم که در زمان خویش رسالتمندانه داعیه ای داشتن قانون اساسی بهتر را به پیش برده اند و نظریات و نقش تاثیر گذاری در تدوین قوانین اساسی افغانستان داشته اند مانند شهزاد صاحب که رئیس کمیسیون قانون اساسی بود و استاد برهان الدین ربانی که نظریات شان سازنده بود در بخش های قانون اساسی و بدین ترتیب قانون اساسی افغانستان با نظریات جامع علما و دانشمندان داخلی افغانستان شکل گرفته است، برخلاف برداشت های که می گویند این قانون کاپی شده قوانین خارجی است، قانون اساسی افغانستان از هیچ قانون خارجی دیگر کاپی نشده بلکه نظریات و مشوره های اندیشمندان افغانستان است که در قانون اساسی به شکل بسیار خوب جمع گردیده است، البته در تدوین قانون اساسی از تجارب خوب کشورهای موفق استفاده صورت گرفته است، در قانون اساسی بحث خیلی مهم حاکمیت ملی است که مطابق ماده چهارم قانون اساسی به ملت افغانستان تعلق گرفته و ملت افغانستان می تواند آنرا به طریق مستقیم و یا غیر مستقیم از طریق نمایندگان خویش اعمال نماید، هم چنان اصول مهم دیگر چون اصل

قانونمداری و اصل اساسی حقوق در قانون اساسی مطرح گردیده است، به همین ترتیب در قانون اساسی افغانستان تامین نظم عامه و عرضه خدمات با کیفیت برای مردم از مسئولیت های دولت دانسته شده است،

ما آمده ایم تا نظریات و پیشنهادات شما مردم بدخشان را در مورد قانون اساسی کشور با خود داشته باشیم ، ما می توانیم نکات مشکل زا در قانون اساسی را یاد داشت کنیم و با فکر و تعقل در غنا مندی بیشتر و بهتر قانون اساسی خویش سهم بگیریم و نقش خود را به عنوان اتباع مفید کشور ایفا نماییم چنانچه علامه اقبال لاهوری می گوید : خدا آن ملتی را سروری داد - که تقدیرش به دست خویش بنوشت . به آن ملت سروکاری ندارد - که دهقانش برای دیگران کشت.

اسلامی بودن نظام یکی از اصول مهم قانون اساسی افغانستان است و این اصل غیر قابل تعدیل دانسته شده است به همین ترتیب مطابق

ماده سی و سوم قانون اساسی حق انتخاب کردن و انتخاب شدن به اتباع افغانستان داده شده است و کسانی می تواند قانون گذاری کنند که اعتماد اکثریت ملت را داشته باشند. در قانون اساسی افغانستان ارزش های مهم و عالی مطرح شده است که برای حفظ و صیانت آن باید یک ارکان قوی و جود داشته باشد که وظیفه ای صیانت و حراست از قانون اساسی را در جنبه های مختلف دارا باشد، چنانچه دو نمونه ای برجسته در جهان در بخش صیانت از قانون اساسی داریم که یکی

نمونه ای قضایی است و دیگر نمونه ای غیر قضایی، در نمونه ای قضایی صیانت از قانون اساسی ایالات متحده آمریکا بیشتر مورد توجه است چون در آن کشور صیانت از قانون اساسی توسط ارگان مستقل قضایی صورت می گیرد و نمونه ای بارز آن فرمان اخیر ترامپ رئیس جمهور ایالت متحده آمریکا است که بنا بر تشخیص مخالفت این فرمان با قانون اساسی از طریق محکمه آمریکا به حالت تعلیق قرار گرفت.

نمونه دیگر آن که به غیر قضایی و یا سیاسی بیشتر معروف است در اغلب کشورهای مانند فرانسه، افغانستان، ایران و جاهای دیگر وجود دارد که یا به شکل شورای است و یا هم تشکیلات مشابهی دیگری دارند بطور مثال در فرانسه شورای قانون اساسی صلاحیت نظارت بر روند انتخابات را دارد و اعلام نتایج انتخابات ریاست جمهوری از صلاحیت شورای قانون اساسی است و در ایران شورای نگهبان قانون اساسی دارای ۱۲ نفر عضو است که شش نفر قاضی آن از جمله فقهای اسلامی اند که وظیفه آنها بررسی مطابقت قوانین و مصوبات مجلس با موازین و اساسات دین مقدس اسلام است که در صورت تشخیص مغایرت یک قانون یا مصوبات مجلس آنرا در حالت تعلیق قرار میدهد و در افغانستان کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی مطابق ماده ۱۵۷ قانون اساسی برای حراست و صیانت از قانون اساسی بصورت مستقل ایجاد گردیده است.

به همین ترتیب رسیدگی به موارد نقض حقوق اساسی اتباع نیز یکی از وظایف نهاد های صیانت از قانون اساسی است، مثلا ارزش های چون اصل محاکمه عادلانه، اصل برائت اللذمه وجود دارد و این اصول از دین مقدس اسلام اقتباس شده است بنا بر آیه ای قران کریم که می فرماید (ولا تزرو وازرۃ .وزر اخری الایه) که برای نگهداری و صیانت از این ارزش های که هم صبغه دینی دارد و هم در قانون اساسی بدان تاکید شده است باید اداره صیانت از قانون اساسی از آن حراست نماید.

داکتر هروی در بخش دیگری از سخنان خویش بروحدرت و اتفاق بیشتر مردم افغانستان تاکید نموده یاد آور شدند که وقتی ما کشور خود را در مقایسه با دیگر کشورهای منطقه و جهان می بینیم ما به شکل یک جزیره باقی مانده ایم ، تصور اینکه دیگران بیایند و خانه ای ما را

آباد کنند غلط است و ما باید خود ما آستین برزنیم و برای آبادانی جامعه و منطقه ای خویش که گوشه ای از جهان میباشد تلاش نماییم ، خوبست از ظرفیت های موجود در کشور بیشتر در راستای ترقی و انکشاف افغانستان استفاده شود. در اخیر محترم داکتر عبدالرؤف هروی عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی به اداره ارگانهای محلی بدخشان پیشنهاد نمود که برای احترام به قانون اساسی کشور و نهادینه شدن آن در اذهان عامه ، منحیث یک رمز و سمبول وحدت ملی، باید جاده را بنام قانون اساسی در شهر فیض آباد نام گذاری گردد، و در چوک آن توسط شاروالی بدخشان یک مناری یا کتیبه ای بنام قانون اساسی ساخته شود که این پیشنهاد مورد تشویق اشتراک کنندگان قرار گرفت در پایان داکتر هروی با دعای خیر و فلاح مردم افغانستان و دسترسی به قانون اساسی کشور در قراء و قصبات به صحبت های خویش پایان بخشید.

بعداً طبق آجندای به مدت ۲۰ دقیقه وقفه چای در نظر گرفته شد و اشترک کنندگان به مباحث و تبادل افکار پرداختند.

پیوست به آن محترم محمد ضیا فرهمند رئیس دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی روی چستی قانون اساسی و تاریخچه ای آن

معلوماتی مفصلی را با اشتراک کنندگان برنامه شریک ساخته یاد آور شدند که انگیزه های شکل گیری قانون اساسی بیشتر به منظور دفاع از حقوق اساسی شهروندان متمرکز بوده و جنبش های مشروطه خواهی در جهان بیشتر بر تعدیل قدرت مطلقه زمامدار و سهیم شدن مردم در تصمیم گیری و قدرت تلاش نموده اند، حاکمیت ملی و استقلال کشورها از جمله افغانستان نیز سهم بارزی را در شکل گیری قانون اساسی داشته است، نجات از خودکامگی و قدرت مطلقه و دفاع از حقوق اساسی

شهروندان ، حاکمیت ملی و استقلال نخستین ارزش های شکل گیری سندی بنام قانون اساسی است که با اولین متن بنام نظام نامه اساسی دولت علیه افغانستان در زمان شاه امان الله خان شاه آن وقت افغانستان به تصویب رسیده است ، هم چنان توجه به ترقی و انکشاف کشور در سایه ای حاکمیت قانون نیز کار گزاران قانون اساسی را وا داشت تا براین مهم نیز توجه نمایند، بدین اساس شالوده قوانین اساسی بر ارزش های پایه ای در جهان و افغانستان استوار است که خوشبختانه چه در قوانین اساسی گذشته و چه در قانون اساسی سال ۱۳۸۲ براین

ارزش ها تاکید شده است همانطوریکه استادان محترم نیز اشاراتی در مورد پایه ای این ارزش های مندرج قانون اساسی در شریعت اسلامی و احکام دین مقدس اسلام نیز اشاراتی در خور توجه داشته اند.

هم چنان موصوف در بخش دیگر ای از صحبت های شان در مورد تعریف، انواع قانون اساسی و مزایا و اهمیت قانون اساسی نافذ نسبت به قوانین اساسی گذشته معلوماتی را برای اشتراک کنندگان شریک ساخت که مورد توجه قرار گرفت.

بعدها بحث آزاد و پاسخ به پرسش های اشتراک کنندگان صورت گرفت و از ساعت ۱۲ تا یک بعد از ظهر نیز وقفه نان چاشت و ادای نماز ظهر در نظر گرفته شده بود که به تعقیب آن یکی از اشتراک کنندگان برنامه در مورد حمایت از قانون اساسی صحبت نموده و وظایف و صلاحیت های کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی، کارکردها و نقش آن در حکومت داری از مباحث دیگری بود که توسط محترم محمد ضیا فرهمند به اشتراک کنندگان برنامه توضیح داده شد.

در اخیر برنامه ای روز اول سمینار توسط محترم گل محمد بیدار معاون ولایت بدخشان مثبت ارزیابی گردیده و نشان کمیسیون منیحت تحفه ای کمیسیون به ولایت بدخشان توسط رهبری هیئت اعزامی به معاون ولایت تقدیم گردیده و بدین ترتیب سمینار به ساعت ۳ بعد از ظهر با دعائیه ای رئیس شورای علمای بدخشان اختتام یافت.

به همین ترتیب روز دوم سمینار طبق آجندای مرتبه به ساعت ۹:۳۰ قبل از ظهر با تلاوت آیاتی از کلام الله

مجید توسط محترم قاری حبیب الرحمن سلطانی آغاز و به تعقیب آن محترم داکتر عبدالروف هروی روی موضوع انعکاس احکام شریعت اسلامی در قانون اساسی افغانستان صحبت نموده یاد آور شدند که تبلیغات سوء علیه قانون اساسی افغانستان صورت می گیرد که گویا این قانون مغایر ارزش دینی مردم افغانستان است، اما شما یکبار قانون اساسی را مرور کنید و ببینید که آیا واقعا مندرجات این قانون مغایر ارزش های دینی ماست و یا نه مندرجات آن ناشی از احکام و ارزش های دینی است، شما هر ماده قانون اساسی را میخوانید به یک حکم

دینی بیشتر آشنا می شود مثلا حرمت مسکن، آزادی بیان، حریم خصوصی، احترام به شخصیت و کرامت انسانی، رعایت حقوق اساسی و بساموارد دیگری که در قانون اساسی بدان اشاره گردیده است.

تیم رهبری سمینار در بخش دوم به پرسش های اشتراک کنندگان پاسخ ارائه نموده و بعد از وقفه چای محترم محمد خلیل قیامی در مورد رعایت موازین اصول محاکمه عادلانه در قانون اساسی افغانستان معلوماتی مفصلی را به اشتراک کنندگان برنامه ارائه نموده و به پرسش های شان در زمینه پاسخ ارائه گردید.

بعدها از وقفه نان چاشت و ادای نماز ظهر کارگروپی آغاز گردید و در گروپ ها مختلف پیرامون موضوعات سپرده بحث صورت گرفت و نمایندگان هر گروپ نظریات توافقی شانرا با اشتراک کنندگان شریک ساختند که در ختم برنامه محترم گل محمد بیدار معاون ولایت بدخشان برنامه را مثبت ارزیابی نموده و با توزیع تصدیقنامه ها و جمع آوری فورم ارزیابی برنامه ای به شکل بسیار خوب و موفقانه در ولایت بدخشان تطبیق گردید.

به همین ترتیب هیئت اعزامی کمیسیون به ولایت بدخشان روز چهارشنبه از ساعت ۳-۵ بعد از ظهر از پوهنتون بدخشان دیدار به عمل

آوردند که در این دیدار ضمن معرفی جایگاه کمیسیون و نقش قانون اساسی در ایجاد فرصت ها و زمینه های مناسب رشد و انکشاف عمومی و توزیع قانون اساسی، بر موضوعات مهم قانون اساسی نیز روشنی انداخته و محترم پوهنمل لطف الرحمن سعید و محترم داکتر عبدالرؤوف هروی هر کدام با النوبه براهمیت قانون اساسی و تفهیم و توضیح قانون اساسی و نقش آن در ارگانهای اکادمیک کشور صحبت نمودند که

بعداً محترم خسرو نظری رئیس پوهنتون بدخشان ضمن تقدیر از برنامه ای آگاهی دهی کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی در

ولایت بدخشان یاد آور شدند که ما خواهان آنیم که همچو برنامه های مفید در سطح پوهنتون های کشور از جمله پوهنتون بدخشان بطور اختصاصی گرفته شود، تا فهم درست از قانون اساسی و مندرجات آن بوجود آید، استادان و محصلین که در برنامه ای سمینار حمایت از حقوق اساسی اتباع در قانون اساسی اشتراک نموده بودند از مفیدیت برنامه ای اتخاذ شده ابراز خرسندی نموده و علاقه مندند تا این برنامه بصورت اختصاصی در ولایت بدخشان گشایش یابد.

بعداً لوگوی کمیسیون منیث یاد گار کمیسیون در پوهنتون بدخشان توسط رهبری هیئت اعزامی به محترم خسرو نظری تقدیم و وعده

تدویر برنامه های بعدی برای پوهنتون بدخشان داده شد.

پیشنهادات

۱- مواد لازم و ضروری برای پیشبرد برنامه ها در ولایت خیلی ناچیز است مثلاً کمبود قانون اساسی برای توزیع

به نمایندگان ولسوالی های بدخشان با وجود درخواست، پیشنهاد می گردد تا اشتهاارات کمیسیون با تیراژ بالا

چاپ و برای توزیع آماده گردد.

۲- تیم تخنیکی برگزاری سمینار ها باید وقت بیشتر در ولایات داشته باشد تا هماهنگی های بهتر صورت گیرد.

۳- کمیسیون از هر لحاظ استقلالیت خود را حفظ و از لحاظ جاه و امکانات خود را وابسته به ولایت نسازد.

مطابق طرز العمل تدویر برنامه های آگاهی دهی از قانون اساسی گزارش مفصل سمینار حمایت از حقوق اساسی در

قانون اساسی افغانستان ترتیب و تقدیم است.

با احترام

تأیید کننده :

داکتر عبدالرؤوف "هروی"

عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی

ترتیب کننده :

محمد ضیا "فرهمند"

رئیس دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی